

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura we Wrocławiu

LWR.410.16.2.2025

Pan
Piotr Kopeć
Wójt Gminy Kobierzyce
Urząd Gminy Kobierzyce
Al. Pałacowa 1
55-040 Kobierzyce

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/25/039 – „Przeciwdziałanie skutkom suszy”

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Gminy Kobierzyce, Al. Pałacowa 1, 55-040 Kobierzyce ¹ .
Kierownik jednostki kontrolowanej	Piotr Kopeć, Wójt Gminy Kobierzyce ² , w okresie od dnia 6 maja 2024 r. W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnił: Ryszard Pacholik, Wójt Gminy Kobierzyce, od dnia 7 marca 2021 r. do dnia 5 maja 2024 r.
Zakres przedmiotowy kontroli Okres objęty kontrolą	Realizacja planu przeciwdziałania skutkom suszy. Od 18 września 2021 r. do dnia zakończenia kontroli ³ oraz zdarzenia i dowody powstałe wcześniej, które miały wpływ na kontrolowaną działalność.
Podstawa prawna podjęcia kontroli Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Artykuł 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ⁴ . Najwyższa Izba Kontroli Delegatura we Wrocławiu
Kontroler	Violetta Matuszewska-Potempska, doradca ekonomiczny, upoważnienie do kontroli nr LWR/153/2025 z dnia 24 czerwca 2025 r.

(akta kontroli: tom I, str. 1)

¹ Dalej: Urząd.

² Dalej: Wójt.

³ Tj. do dnia 21 listopada 2025 r.

⁴ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna⁵ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W Urzędzie podjęto rzetelne działania mające na celu realizację w Gminie Kobierzyce zadań z katalogu działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy z załącznika nr 4 do Planu Przeciwdziałania Skutkom Suszy⁶.

W tym celu opracowano „Program poprawy stanu środowiska przyrodniczego i adaptacji do zmian klimatu w gminie Kobierzyce”, tj. dokument strategiczny, uwzględniający zagrożenia wynikające ze zmian klimatu, w tym problematykę suszy. Wykonano m.in. bilans wód dla Gminy, opracowano wytyczne w zakresie kształtowania retencji zbiornikowej i korytowej. W celu zapewnienia możliwości zwiększenia udziału powierzchni przepuszczalnych na terenach zurbanizowanych podjęto m.in. działania w zakresie zmiany miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Działania w tym zakresie wpisywały się w rzetelną realizację zadania pn. „Retencja i zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych na terenach zurbanizowanych”⁷, z katalogu działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy. W ramach prawidłowej realizacji zadania pn. „Realizacja działań inwestycyjnych w zakresie kształtowania zasobów wodnych poprzez zwiększenie sztucznej retencji”⁸, wytypowano m.in. do realizacji zadania dla obszarów pilotażowych z zakresu retencji zbiornikowej, retencji na ciekach wodnych i retencji roślinnej, jak również w ramach realizowanych inwestycji wybudowano dwa zbiorniki retencyjne. Uwzględnienie tematyki suszy w ramach planów zarządzania kryzysowego, przyczyniło się także do realizacji działania w tym zakresie z PPSS.⁹ Opracowano również m.in. „Przewodnik metodologiczny akcji edukacyjnej w szkołach i sołectwach o przyrodzie i funkcji obszarów pilotażowych”, scenariusze zajęć dla szkół dotyczące problematyki suszy, czy też broszury informacyjne i ulotki obejmujące ten zakres, czym rzetelnie i skutecznie realizowano działanie nr 20¹⁰ z PPSS. Jednocześnie w okresie objętym kontrolą nie dokumentowano prowadzenia identyfikacji i analizy ryzyka w odniesieniu do zadań dotyczących problematyki przeciwdziałania skutkom suszy, co NIK uznała za nierzetelne.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

OBSZAR

1. Realizacja planu przeciwdziałania skutkom suszy

Opis stanu faktycznego

1.1. Gmina jest położona w województwie dolnośląskim, w powiecie wrocławskim i od północy graniczy z Wrocławiem. Gmina zajmuje powierzchnię 149,3 km², na co składają się 33 sołectwa, w których zameldowanych było 22 075 osób¹¹. Kobierzyce są gminą wiejską, w której ponad 66% powierzchni to grunty rolne, 10% stanowią tereny zabudowy mieszkaniowej, 11% to tereny zabudowy produkcyjnej i usługowej, natomiast tereny przeznaczone pod komunikację (drogi, chodniki, drogi dla rowerów) stanowią 7% powierzchni Gminy, a 6% stanowią tereny zieleni i wód. Gmina posiada zbiorniki retencyjne m.in. w Bielanych Wrocławskich i w Wysokiej. Dodatkowo, na terenie Gminy

⁵ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁶ Załącznik do rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 r. w sprawie przyjęcia Planu przeciwdziałania skutkom suszy⁶, Dz. U. poz. 1615, dalej: PPSS.

⁷ Działanie nr 3 z PPSS.

⁸ Działanie nr 7 z PPSS.

⁹ Działanie nr 11 pn. „Uwzględnienie tematyki suszy hydrologicznej i hydrogeologicznej w ramach planów zarządzania kryzysowego wszystkich szczebli” z PPSS.

¹⁰ Działanie nr 20 pn. „Opracowanie i wdrażanie programu edukacyjnego o przyczynach występowania suszy, sposobach jej identyfikowania, obszarach gospodarczych, społecznych i środowiskowych wrażliwych na suszę oraz przeciwdziałaniu jej skutkom” z PPSS.

¹¹ Liczba meldunków na dzień 31 grudnia 2024 r.

znajdują się stawy w Budziszowie, Damianowicach, Kobierzycach, Małuszowie, Tyńcu nad Ślężą, Tyńcu Małym, Solnej i Szczepankowicach. Gmina posiada sieć rzeczną, która obejmuje zlewnię rzeki Ślęzy (większa część) oraz fragment zlewni rzeki Bystrzycy. Rzeka Ślęza będąca lewobrzeżnym dopływem rzeki Odry płynie w części północnej Gminy (rejon miejscowości Ślęza, Bielany Wrocławski, Wysoka) i południowej (rejon miejscowości Tyniec nad Ślężą i Pustków Wilczkowski)¹².

(akta kontroli: tom II, str. 340-341)

Z rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 r. w sprawie przyjęcia Planu przeciwdziałania skutkom suszy, jak również z danych Informatycznego Systemu Osłony Kraju wynikało, że na obszarze Gminy:

- ✓ sześć sołectw położonych było na obszarze ekstremalnego zagrożenia suszą atmosferyczną, a 27 na obszarze silnego zagrożenia suszą atmosferyczną;
- ✓ 29 sołectw znajdowało się na obszarze ekstremalnego zagrożenia suszą rolniczą, a cztery sołectwa na obszarze silnego zagrożenia suszą rolniczą;
- ✓ 17 sołectw obejmowało obszar oceniany jako słabo zagrożony suszą hydrologiczną, a 16 obszar o umiarkowanym zagrożeniu suszą hydrologiczną;
- ✓ 20 sołectw było ekstremalnie zagrożonych suszą hydrogeologiczną, a 13 - silnie zagrożonych suszą hydrogeologiczną.

(akta kontroli: tom II str. 340-341)

Zgodnie ze sprawozdaniem z ankietyzacji monitoringu działalności jednostek samorządu terytorialnego, za lata 2021-2022 opracowanym przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie¹³, Gmina udzieliła niezbędnych informacji potrzebnych do opracowania PPSS¹⁴.

Wójt wyjaśnił m.in., że z uwagi na upływ czasu i zmianę systemu korespondencji wpływającej do Urzędu nie jest możliwe dotarcie do dokumentu, którym została udzielona odpowiedź do PGW WP. Dodatkowo ankietę przesłano w formie on-line, co utrudniło archiwizację przekazanych informacji.

W dniu 4 marca 2025 r. Gmina udzieliła również odpowiedzi na pytania przesłane przez PGW WP dotyczące procesu wdrażania i aktualizacji PPSS. Dane te zostały przekazane w wymaganym terminie i bezpłatnie.

(akta kontroli: tom II, str. 342-365)

1.2. Gmina do celów związanych z szacowaniem strat w uprawach, korzystała z ogólnodostępnych źródeł danych o suszach takich jak „System Monitoringu Suszy Rolniczej”¹⁵, czy portal „Stop suszy”.

Wójt wyjaśnił, że ww. system uwzględnia klimatyczny bilans wodny i zmienność przestrzenną warunków glebowych. Wartości klimatycznego bilansu wodnego były obliczane dla kolejnych okresów sześciodekadowych na podstawie pomiarów stacji meteorologicznych. W wyznaczaniu obszarów dotkniętych suszą, oprócz wartości klimatycznego bilansu wodnego, były brane pod uwagę właściwości retencyjne gleb, ustalone według kategorii glebowych, wydzielonych na podstawie map glebowo-rolniczych. W ten sposób uwzględniano fakt silnego

¹²https://www.ugk.pl/files/_rewitalizacja_gminy_kobierzyce/20240620_JSZYCH_progniza_oddzialywaniana_na_srodowisko.pdf.

¹³ Dalej: PGW WP.

¹⁴ Zgodnie m.in. z danymi wykazanymi na str. 7 tego dokumentu. Informacje zostały udzielone podmiotowi, któremu PGW WP zleciło opracowanie PPSS

¹⁵ Dalej: system.

zróźnicowania podatności pokrywy glebowej Polski na skutki niedoboru wody. Ponadto wskazał, że system zawiera aplikacje integrujące dane meteorologiczne potrzebne do obliczenia klimatycznego bilansu wodnego oraz dane z cyfrowej mapy glebowo-rolniczej obrazującej przestrzenne zróźnicowanie retencji wodnej różnych kategorii agronomicznych gleb.

Na terenie Gminy nie funkcjonowała stacja meteorologiczna. Najbliższa stacja zlokalizowana była we Wrocławiu. W Gminie monitorowano wilgotności gruntów również za pomocą danych geoportalu¹⁶. Mapy warunków wilgotności gleb przedstawione były jako prognozy na każdy dzień (publikowane z 60-godzinny wyprzedzeniem), wykorzystujące wyniki ze zbioru monitorowanych punktów warunków glebowych. Gmina Kobierzycze korzysta z monitoringu suszy głównie w przypadkach wystąpienia suszy rolniczej, na skutek której zaobserwowano straty w uprawach.

(akta kontroli: tom I, str. 372, tom II, str. 342-364)

W okresie objętym kontrolą czterokrotnie wystosowano apele dotyczące oszczędzania wody ze względu na zjawisko suszy, tj. w dniach: 19 grudnia 2021 r., 16 i 23 maja 2022 r. oraz 27 października 2022 r.¹⁷ Przyczynami wystosowania apeli były m.in.: wysokie temperatury, zwiększenie liczby mieszkańców Gminy Kobierzycze i Gminy Wrocław (z której pochodziło ok. 50% wody do spożycia)¹⁸, niskie ciśnienie wody, obniżenie poziomu wód gruntowych, realizacja inwestycji sieciowych przez Kobierzyckie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji sp. z o.o.¹⁹ Apele wystosowano po analizach danych z systemów monitoringu suszy. Efektem pojętych działań było zwiększenie świadomości mieszkańców dotyczącej właściwego wykorzystania wody. Ponadto w dniu 23 maja 2022 r. w lokalnej telewizji, wyemitowano materiał pt. "Kobierzycze szykują się na suszę. Mieszkańcy muszą oszczędzać wodę, bo może jej zabraknąć"²⁰, w którym przedstawiciele Gminy Kobierzycze wystosowali prośbę do mieszkańców dotyczącą ograniczenia zużycia wody. Dodatkowo na konieczność oszczędzania wody, zwłaszcza w okresach suszy, uwagę mieszkańców zwracano podczas spotkań, w których uczestniczyli również sołtysi i radni Gminy.

Wójt wyjaśnił, że w badanym okresie istotnym elementem aktywności Gminy była szeroka kampania informacyjna – kierowana głównie do mieszkańców – mająca na celu podnoszenie świadomości społecznej w zakresie racjonalnego korzystania z wody. Publikowane były m.in. artykuły na stronie internetowej Urzędu, komunikaty w mediach społecznościowych, jak również prowadzone były inne formy działań edukacyjnych. Spółka KPWiK stale na stronie internetowej udostępnia zakładkę „EKO INICJATYWY”, w której przypominane jest odbiorcom w jaki sposób mogą dbać o wodę. Ponadto wskazał, że na wyeliminowanie ryzyka występowania niedoborów wody w okresach zwiększonego poboru miała wpływ modernizacja i zrealizowane inwestycje infrastrukturalne. Kluczowym przedsięwzięciem była budowa pompowni wody

¹⁶ https://mapy.geoportal.gov.pl/imap/lmgp_2.html, dostęp na dzień 30 października 2025 r.

¹⁷ Na dzień 30 października 2025 r. komunikaty były nadal dostępne na stronach internetowych oprócz komunikatu z 16 maja 2022 r., który obowiązywał do dnia 26 marca 2024 r. (data zakończenia publikacji wynika z ustawień na serwerze).

¹⁸ Woda pitna dla południowej części Gminy Kobierzycze jest dostarczana z sieci wodociągowej Gminy Wrocław.

¹⁹ Dalej: KPWiK.

²⁰ <https://wroclaw.tvp.pl/60339110/kobierzycze-szykuja-sie-na-susze-mieszkanicy-musza-oszczedzac-wode-bo-moze-jej-zabraknac>, dostęp na dzień 30 października 2025 r.

w miejscowości Wysoka²¹ wraz ze zbiornikiem²² o pojemności ok. 300 m³ czy też pompowni wody w Bielanych Wrocławskich²³, dzięki którym istotnie zwiększył się dostęp do systemu dystrybucji wody z siecią miejską Wrocławia. To rozwiązanie pozwoliło zabezpieczyć potrzeby mieszkańców i przedsiębiorstw, a także znacząco ograniczyło ryzyko występowania niedoborów wody w okresach zwiększonego poboru. Potwierdzeniem tego faktu w ocenie Wójta było zmniejszenie poboru wody w 2024 r. o 1% w stosunku do 2023 r., jak również 7% zmniejszenie zużycia wody w miesiącach styczeń-sierpień 2025 r. w porównaniu do analogicznego okresu w 2024 r.

W latach 2023–2025 nie odnotowano problemów z zapewnieniem wody dla Gminy, nie wystosowywano również apeli i komunikatów dotyczących oszczędzania wody ze względu na zjawisko suszy.

(akta kontroli: tom I, str. 323-352, tom II, str. 271-272, tom II, str. 366-372 plik 2)

Gmina nie zgłaszała uwag do PPSS.

(akta kontroli: tom I, str. 275-279)

1.3. Od dnia 18 września 2021 r. wszedł w życie PPSS określający katalog działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy m.in. dla jednostek samorządu terytorialnego²⁴. Konsultacje społeczne tego dokumentu trwały od dnia 15 sierpnia 2019 r. do dnia 15 lutego 2020 r. W dniu 9 marca 2021 r. Wójt Gminy zlecił opracowanie „Programu poprawy stanu środowiska przyrodniczego i adaptacji do zmian klimatu w Gminie Kobierzyce”²⁵, dokumentu strategicznego, stanowiącego podstawę do podejmowania decyzji, uwzględniającego zagrożenia wynikające ze zmian klimatu, w tym problematyki suszy. Celem strategicznym opracowania było skonstruowanie planu wdrażania przedsięwzięć mających wpływ na poprawę warunków środowiska, w tym wskazanie działań koniecznych dla łagodzenia niekorzystnych zmian klimatu.

W dniu 8 września 2022 r. dokonano odbioru:

- ✓ „Diagnozy do programu poprawy stanu środowiska przyrodniczego i adaptacji do zmian klimatu w gminie Kobierzyce”²⁶,
- ✓ „Masterplanu dla obszarów pilotażowych”²⁷ oraz
- ✓ „Programu poprawy stanu środowiska przyrodniczego i adaptacji do zmian klimatu w gminie Kobierzyce”.

²¹ Inwestycja zakończona we wrześniu 2022 r.

²² Celem zbiornika jest gromadzenie wody z sieci wodociągowej w celu zapewnienie prawidłowego jej ciśnienia.

²³ Inwestycja zakończona w maju 2022 r.

²⁴ Dalej: JST.

²⁵ Dalej: Program. Opracowanie Programu zlecono wykonawcy wyłonionemu w trybie przetargu nieograniczonego na podstawie art. 39 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych (Dz.U. z 2019 r. poz. 1843 ze zm.). Natomiast w dniu 1 lipca 2020 r. zlecono opracowanie opisu przedmiotu zamówienia i dokumentacji przetargowej dla opracowania Programu. Dokumenty te zostały odebrane w dniu 6 sierpnia 2020 r.

²⁶ Dalej: Diagnoza.

²⁷ Dalej: Masterplan. Dokumenty te zostały zamieszczone w BIP - <https://www.ug-kobierzyce.sisco.info/?id=6365> – dostęp na dzień 28 października 2025 r.

W dniu 28 października 2022 r. uchwałą nr XLII/792/2022 Rada Gminy Kobierzyce przyjęła „Program poprawy stanu środowiska przyrodniczego i adaptacji do zmian klimatu w gminie Kobierzyce”. Wykonanie uchwały powierzono Wójtowi²⁸.

(akta kontroli: tom I, str. 43, tom II, str. 54-98, 366-372 plik 64-67)

Wójt wyjaśnił m.in., że ze względu na doświadczenia Gminy w temacie suszy, zlecono opracowanie Programu jako dokumentu strategicznego, w którym ujęto również postanowienia PPSS. Takie działanie pozwoliło na wdrażanie PPSS na terenie Gminy w sposób najbardziej optymalny.

(akta kontroli: tom II, str. 271-339)

W Diagnozie i opracowanym na jej podstawie Programie zawarto m.in.:

- ✓ analizę dokumentów strategicznych i planistycznych Gminy w kontekście poprawy stanu środowiska i adaptacji do zmian klimatu;
- ✓ bilans wód dla Gminy (wód powierzchniowych, wód podziemnych, wód opadowych i roztopowych);
- ✓ wytyczne w zakresie kształtowania retencji zbiornikowej i korytowej z uwzględnieniem istniejącego systemu melioracyjnego i istniejących zbiorników naturalnych i sztucznych oraz wytycznych dla planowania przestrzennego w zakresie zalecanych lokalizacji nowych zbiorników retencyjnych i retencji korytowej;
- ✓ wytyczne w zakresie możliwości wykorzystania systemu zastawek na ciekach gminnych wód opadowych dla poprawy gospodarowania wodami opadowymi i roztopowymi;
- ✓ wytyczne dla rozwoju i kształtowania terenów zielonych gminy i wskazanie ich funkcji ekologicznych i klimatycznych (retencja roślinna w tym wykorzystanie istniejących systemów bioretencji i zalecenia dla budowy nowych oraz zalecenia dotyczące struktury gatunkowej roślin);
- ✓ wytypowano działania dla obszarów pilotażowych z zakresu retencji zbiornikowej, retencji na ciekach wodnych i retencji roślinnej; zaproponowano działania inwestycyjne dla obszaru pilotażowego i opracowanie programu funkcjonalno-użytkowego.
- ✓ wskazano działania edukacyjne obejmujące w szczególności problematykę suszy.

(akta kontroli: tom II, str. 366-372 plik 64, 67)

W Programie określono cel główny tj. „Poprawa stanu środowiska przyrodniczego i adaptacji do zmian klimatu w Gminie Kobierzyce” oraz 11 priorytetów programowych w tym m.in. „zwiększenie naturalnej retencji w gminie”, które podzielono na cztery bloki tematyczne opisujące kategorie celów tj. m.in.²⁹:

A. Poprawa stanu środowiska przyrodniczego w gminie – działania priorytetowe:

²⁸ W uzasadnieniu do uchwały wskazano m.in., że: „Program jest zgodny z założeniami wynikającymi z dokumentów strategicznych na szczeblu unijnym, krajowym, wojewódzkim oraz lokalnym. Planowane działania przewidziane do realizacji dotyczą wszystkich dziedzin ochrony środowiska zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju i wpłyną pozytywnie na zdrowie mieszkańców oraz walory naturalne Gminy Kobierzyce. Będą bezpośrednio oddziaływać na poprawę jakości środowiska poprzez m.in.: odbudowę i wzmacnianie różnorodności biologicznej, kształtowanie i ochronę krajobrazu wiejskiego czy zwiększenie naturalnej retencji”.

²⁹ Wykazano działania najbardziej związane z zakresem kontroli.

A1-„Wykonanie inwentaryzacji przyrodniczej terenu gminy wraz z opracowaniem planu odtworzenia zanikających i lokalizacji nowych śródpolnych zbiorników wodnych oraz terenów podmokłych na terenie gminy³⁰” (opracowanie tego dokumentu zlecono w 2024 r. a jego odbioru dokonano w dniu 31 lipca 2025 r.). Dokument ten jest podstawą do dalszych działań w zakresie: A2-„Ustanowienia użytków ekologicznych i nowych pomników przyrody”, A3-„Wprowadzania zadrzewień na terenie Gminy”, A4-„Opracowania projektu zadrzewień śródpolnych zgodnie z koncepcją zadrzewień na terenie obrębów Damianowice i Dobkowice oraz jego realizacja”;

B. Poprawa stanu gospodarki wodno-ściekowej w gminie – działania priorytetowe to m.in.: B5-„Inwestycje w małą retencję wodną i retencję korytową”, B6-„Podjęcie działań w celu wprowadzenia „opłaty deszczowej za zmniejszenie naturalnej retencji w gminie oraz odprowadzanie wód opadowych z terenów utwardzonych do otwartych lub zamkniętych systemów kanalizacji””.

C. Adaptacja i łagodzenie obserwowanych i spodziewanych niekorzystnych skutków zmian klimatu – działania priorytetowe m.in.: C2-„Opracowanie gminnego systemu działań w przypadku występowania zjawisk ekstremalnych”; C3-„Opracowanie Programu działań pilotażowych (masterplanu), realizujących założenia zawarte w programie”, C5 - „Budowa systemu ścieżek rowerowych i pieszych wraz z infrastrukturą towarzyszącą”;

D. Wysoka świadomość ekologiczna mieszkańców i władz gminy – działania priorytetowe m.in.: D3-„Stopniowa zmiana miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w kierunku uwzględnienia wymagań związanych ze zmianami klimatu w zapisach planistycznych”; D5-„Opracowanie przewodnika metodologicznego akcji edukacyjnych wśród różnych grup wiekowych (dzieci/młodzież/dorośli)”, D6-„Opracowanie programu zajęć edukacyjnych w szkołach oraz wśród mieszkańców w celu propagowania działań pro-środowiskowych i pro-klimatycznych”; D7 - „Opracowanie opartej o media społecznościowe gminnej platformy komunikacyjnej poświęconej przyrodzie, ochronie środowiska i adaptacji do zmian klimatu”; D8 - „Opracowanie Programu „Zielone Kobierzyce” dotyczącego podniesienia świadomości ekologicznej mieszkańców i władz gminy Kobierzyce”; D10- „Stworzenie katalogu dobrych praktyk dla inwestorów oraz mieszkańców w zakresie praktycznych działań, które mogą być podejmowane w celu łagodzenia skutków zmian klimatu”.

Horyzont czasowy dla realizacji celów określono na 5, 10 i 15 lat³¹, z perspektywą do 2030 r.

(akta kontroli: tom II, str. 366-372 plik 67)

Zgodnie z załącznikiem nr 4 do PPSS (poz. 3), JST zostały zobowiązane do wdrożenia działania pn. „Retencja i zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych na terenach zurbanizowanych” z katalogu działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy.

W działaniu B5 -„Inwestycje w małą retencję wodną i retencję korytową”, założono realizację obiektów małej retencji wodnej oraz poprawę funkcjonowania systemów melioracji i odwodnienia terenu poprzez nadanie im funkcji retencyjnej. Działanie to obejmowało również inwestycje zwiększające potencjał retencji w małych zlewniach cieków i systemów melioracyjnych na obszarze Gminy – pod kątem przeciwdziałania negatywnym skutkom zmian klimatu, zarówno ze względu na zagrożenie deszczami nawałnymi jak i skutki

³⁰ Dalej: inwentaryzacja przyrodnicza.

³¹ Licząc od dnia 28 października 2022 r. tj. przyjęcia Programu uchwałą nr XLII/792/2022 Rady Gminy Kobierzyce.

suszy. Dodatkowo jednym z zaproponowanych działań było wykorzystanie systemu zastawek na ciekach gminnych wód opadowych dla poprawy gospodarowania wodami opadowymi i roztopowymi. Identyfikacja obszarów proponowanych pod lokalizację zastawek na rowach dokonano w oparciu o analizę wykonaną dla suszy oraz okresu opadów. Założono 10-letni horyzont czasowy dla realizacji tych działań. Na pierwszym etapie założono realizację rozwiązań zaproponowanych jako działania wdrożeniowe i pilotażowe ujęte w Masterplan.

(akta kontroli: tom II, str. 366-372 plik 66-67)

Wójt wyjaśnił, że analizowane są możliwości zamontowania zastawek na ciekach oraz rowach znajdujących się na terenie Gminy, które spowodowałyby zwiększenie naturalnej retencji wód opadowych. Konieczne jest przeprowadzenie dogłębnej analizy i wytypowanie lokalizacji, aby prowadzenie zastawek miało wyłącznie pozytywny wpływ na przyległe tereny.

(akta kontroli: tom II, str. 271-339)

Masterplan³², dla czterech wytypowanych obszarów pilotażowych obejmował:

- ✓ działki nr 387/9 obręb Kobierzycze³³;
- ✓ działki nr 296/55 obręb Bielany Wrocławskie³⁴;
- ✓ działki nr 18, 19, 21, 32 i 33 obręb Pustków Żurawski³⁵;
- ✓ działki nr 2/39, 2/38, 5/6 i 5/7 obręb Magnice³⁶.

Na obszarach tych zaproponowano rozwiązania związane m.in. z wykorzystaniem wody dostępnej w środowisku poprzez stosowanie rozwiązań błękitno-zielonej infrastruktury. Wskazano na możliwość zatrzymania i gromadzenia odpływu, który powstaje z przekształcenia opadu w spływ powierzchniowy, zanim ten ostatecznie trafi do odbiornika - wód powierzchniowych lub gruntu. Infiltracja i retencja wody miały na celu zatrzymanie wody w taki sposób, aby zabezpieczyć przed niszczącym oddziaływaniem spływu wód i jednocześnie zapewnić w środowisku jej zapas na okres suszy. Rozwój małej retencji, w tym retencji zbiornikowej oraz retencji na ciekach – działania w tym zakresie miały wspierać założenia małej retencji i obejmować budowę i odtwarzanie płytkich zbiorników potencjalnie zwiększających naturalną zdolność gleby do gromadzenia i magazynowania wody. Dodatkowo uwzględniono nasadzenia roślinności rodzimej spowalniającej odpływ powierzchniowy oraz gromadzącej się wody opadowej (retencja szaty roślinnej).

(akta kontroli: tom II, 366-372 plik 66)

Założeniem inwestycji Kobierzycze było m.in. wykonanie instalacji innowacyjnego sposobu oczyszczania wód (oczyszczanie 3-go stopnia) wraz ze zbiornikiem retencjonującym wodę w celu jej ponownego wykorzystania³⁷. Odzyskana woda miała być przeznaczona głównie do nawadniania w rolnictwie lub produkcji

³² Opracowany w ramach priorytetu programowego „Adaptacja obszarów do zachodzących zmian klimatu” oraz, pośrednio priorytetów: „Kreowanie pro-środowiskowego wizerunku gminy oraz podniesienie stanu wiedzy i świadomości ekologicznej mieszkańców i władz gminy”, „Odbudowa i wzmocnienie różnorodności biologicznej na terenie gminy”, „Kształtowanie i ochrona krajobrazu wiejskiego” oraz „Zwiększenie naturalnej retencji”.

³³ Dalej: inwestycja Kobierzycze.

³⁴ Dalej: inwestycja Bielany Wrocławskie.

³⁵ Dalej: inwestycja Pustków Żurawski.

³⁶ Dalej: inwestycja Magnice.

³⁷ Kluczowym znaczeniem dla tej koncepcji było sąsiedztwo terenów w pobliżu oczyszczalni ścieków w Kobierzycach.

rolnej, czy też w leśnictwie. Koncepcja zakładała także m.in. stworzenie ogrodów deszczowych, będących przykładem jak duża jest rola roślinności w zatrzymaniu wody.

W dniu 2 września 2021 r. wystąpiono z wnioskiem do Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa we Wrocławiu³⁸ o przekazanie na rzecz Gminy działki, na której miała być realizowana ww. inwestycja. Do dnia zakończenia kontroli KOWR nie udzielił odpowiedzi na wniosek Gminy.

(akta kontroli: tom II, str. 52-53)

Wójt wyjaśnił, że wielokrotnie występowano telefonicznie o informacje o postępie w sprawie, niestety ze względu m.in. na zmiany kadrowe zarówno w oddziałach terenowych KOWR we Wrocławiu jak również w Warszawie, uzyskanie odpowiedzi było utrudnione. Lokalizacja tego typu zbiornika w innym miejscu jest niemożliwa ze względu na odległość od oczyszczalni ścieków. Dlatego też Gmina planuje ponownie rozpoznać możliwości pozyskania tego gruntu występując z zapytaniem do KOWR.

(akta kontroli: tom II, str. 271-339)

Koncepcja inwestycji Bielany Wrocławskie zakładała pierwotnie m.in. stworzenie terenu zieleni o charakterze naturalnym, porośniętego rodzimymi gatunkami roślin.

W celu zwiększenia retencji wody na tym obszarze, zaproponowano wykonanie nasadzeń dużej grupy drzew i krzewów. Istotną cechą obszarów zadrzewionych/zalesionych będzie duża retencja wody opadowej tj. spowolnienie jej odpływu. Założono również wykonanie zbiornika hydrofitowego połączonego z siecią rowów infiltracyjnych. Całość zasilana byłaby wodą opadową i pobieraną z rowu melioracyjnego, a jej nadmiar oddawany byłby z powrotem do tej samej sieci. Funkcję retencyjną na tym obszarze, mają również pełnić łąki o charakterze naturalnym odporne na suszę.

W dniu 9 kwietnia 2025 r. zlecono opracowanie koncepcji programowo-przestrzennej³⁹, a następnie kompletnej dokumentacji projektowo-kosztorysowej, uzyskanie ostatecznej decyzji pozwolenia na budowę oraz innych wymaganych do realizacji Inwestycji Bielany Wrocławskie uzgodnień i decyzji. Termin realizacji umowy dla ostatniego etapu określony został na dzień 9 lutego 2026 r.

(akta kontroli: tom II, str. 147-156, 366-372 plik 66)

Koncepcja inwestycji Pustków Żurawski, zakładała m.in. założenie dzikiego, wiejskiego ogrodu organizując tym samym przestrzeń dla organizmów żyjących w krajobrazie rolniczym. Zadanie to nie zostanie zrealizowane.

(akta kontroli: tom II, str. 366-372 plik 66)

Wójt wyjaśnił, że na części działek zaistniała konieczność wybudowania drogi dojazdowej do dużego zakładu produkcyjnego, wyprowadzając tym samym ruch pojazdów ciężarowych z centrum miejscowości Pustków Żurawski. Inwestycja ta

³⁸ Dalej: KOWR.

³⁹ Ze względu na warunki gruntowe, wprowadzono zmiany do pierwotnej koncepcji uwzględniające również inne rozwiązania mające na celu zatrzymanie wody w gruncie i stworzenie bogatego w bioróżnorodność terenu.

ma bardzo duże poparcie wśród społeczności lokalnej poprawiając tym samym komfort życia mieszkańców, a przede wszystkim zapewniając większe bezpieczeństwo. Wobec tak istotnych argumentów, zaniechano realizacji pierwotnego planu zagospodarowania ww. działek określonego w Masterplanie.

(akta kontroli: tom II, str. 271-339)

Dla Inwestycji Magnice założono wykonanie nasadzeń zieleni izolacyjnej. Ze względu na bezpośrednie sąsiedztwo dróg szybkiego ruchu, koncepcja zakładała stworzenie bariery z wysokiej roślinności, izolującej pola uprawne od potencjalnych zanieczyszczeń oraz zbudowanie ścieżki o nawierzchni mineralnej, ścieżki edukacyjnej, biegnącej wzdłuż całego terenu, z materiałów przepuszczalnych (infiltracja). W ramach realizacji tego zadania w dniu 11 lipca 2025 r. odebrano „Program funkcjonalno-użytkowy pod zielenią izolacyjną w miejscowości Magnice”⁴⁰. W dniu 6 listopada 2025 r. Gmina złożyła wniosek o udzielenie pomocy finansowej na dofinansowanie tego zadania do Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu. Według stanu na dzień 21 listopada 2025 r. trwały prace nad ogłoszeniem postępowania przetargowego na realizację tego zadania w systemie zaprojektuj i wybuduj.

(akta kontroli: tom II, str. 118-146, 157-178, 366-372 plik 66)

Jednym z działań priorytetowych wskazanych w Programie była również „Stopniowa zmiana miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w kierunku uwzględnienia wymagań związanych ze zmianami klimatu w zapisach planistycznych”. Wskazano, że działanie to należy rozpocząć w przeciągu pięciu lat od przyjęcia Programu a następnie ewaluować wyniki co pięć lat.

(akta kontroli: tom II, str. 366-372 plik 67)

Wójt wyjaśnił, że podejmując działanie polegające na analizie możliwości zwiększenia udziału powierzchni przepuszczalnych na terenach zurbanizowanych, rozwój tzw. zielonej i błękitnej infrastruktury oraz uwzględnienie odpowiednich zapisów lub zmian w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego⁴¹, analizie poddawane są tereny podlegające procedurze zmiany MPZP. W ramach prognozy poddawane są analizie różne aspekty, mające wpływ na środowisko przyrodnicze. W związku z faktem, że MPZP co do zasady w dużej mierze określają kierunek zagospodarowania dotyczący możliwości zwiększenia obszarów zurbanizowanych, a co za tym idzie zwiększenia terenów utwardzonych (zabudowanych zabudową kubaturową jak również infrastruktur drogową i towarzyszącą), w dokumentach planistycznych zawarte są zapisy mające na celu zapewnienie minimalnej powierzchni biologicznie czynnej, zmniejszając tym samym ryzyko ekspansywnego utwardzenia terenu. Poinformował również, że na terenie Gminy nie ma terenów zdegradowanych oraz przemysłowych, dlatego też analizy zostały ograniczone do działań w obrębie terenów zurbanizowanych.

(akta kontroli: tom I, str. 373-416, tom II, str. 271-339)

Postanowienia dotyczące np. zwiększenia powierzchni biologicznie czynnej zastosowano m.in. w Uchwale nr IV/37/2024 Rady Gminy Kobierzycze z dnia 23 sierpnia 2024 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania

⁴⁰ Działki nr 2/30 oraz 5/6 i 5/7 obręb Magnice.

⁴¹ Dalej: MPZP.

przestrzennego obszaru położonego przy ul. Tęczowej i Logistycznej w południowej części obrębu Bielany Wrocławskie. Zgodnie z §14 pkt 4 ust. 2 „minimalną powierzchnię biologicznie czynną ustala się na: a) dla terenów 1U-P i 3U-P – 15%, b) dla pozostałych terenów – 20%”. W pkt a) określono zapisy dla działek już zagospodarowanych, natomiast pkt b) określono wskaźnik dla działek jeszcze niezabudowanych - zwiększenie o 5% powierzchni którą inwestor winien przeznaczyć na teren biologicznie czynny. Ponadto w planie tym wprowadzono zapis o konieczności utworzenia 25 m pasa zieleni izolacyjnej wewnętrznej wzdłuż południowo-wschodniej granicy terenu, zgodnie z rysunkiem planu. Dodatkowo w uchwalanych od 2020 r. MPZP wprowadzono następujące zapisy: "w zakresie odprowadzenia wód opadowych i roztopowych: ustala się stosowanie rozwiązań polegających na zagospodarowaniu całości lub części wód opadowych i roztopowych w miejscu opadu, w szczególności poprzez gospodarcze wykorzystanie, odparowanie, rozsącanie do gruntu lub retencjonowanie na działce budowlanej, zgodnie z przepisami odrębnymi wraz ze spowolnianiem ich odpływu do odbiornika".⁴²

(akta kontroli: tom II, str. 28-48)

Wójt wyjaśnił, że w uchwalanych nowych MPZP Gmina wdraża zmiany w zakresie ograniczenia powierzchni przeznaczanych pod zabudowę, ochrony ciągłości terenów cennych przyrodniczo oraz zwiększa powierzchnie terenów biologicznie czynnych, jak również chroni tereny rolnicze i leśne przed zabudową uchwalając zakazy zabudowy.

(akta kontroli: tom II, 28-74, 271-339)

W badanym okresie uchwalono łącznie 18 MPZP uwzględniających m.in. ograniczenia powierzchni przeznaczanych pod zabudowę, ochronę terenów cennych przyrodniczo, zwiększenie powierzchni terenów biologicznie czynnych, czy zakazy zabudowy.

(akta kontroli: tom II, str. 340-341)

W Gminie nie prowadzono jednolitej ewidencji/rejestru, z których wynikałoby jaki obszar Gminy będący w jej zarządzie pozostaje powierzchnią uszczelnioną przed infiltracją wód opadowych. Dane w tym zakresie można było pozyskać z różnych rejestrów, niemniej jednak nie odnosiły się one do całego obszaru Gminy w tym zakresie.

Wójt wyjaśnił, m.in., że Gmina korzysta z kilku zbiorów danych, w ramach których możliwe jest określenie powierzchni uszczelnionej. Jednym z rejestrów jest rejestr dróg gminnych, który określa charakterystykę drogi tj. rodzaj nawierzchni wraz z zajmowaną powierzchnią. Rejestr prowadzony jest przez pracowników Urzędu. Rejestr ten dotyczy tylko dróg będących w zarządzie Gminy. Zintegrowany system informatyczny dla starostw powiatowych i urzędów to kolejny przykład możliwości pozyskania rejestru w ramach, którego możliwe jest wygenerowanie zestawienia określającego np. powierzchnię zabudowy – co jest jednoznaczne z określeniem powierzchni uszczelnionej przed infiltracją wód opadowych.

(akta kontroli: tom I, str. 417-479, tom II, str. 480-499)

⁴² Uchwała nr XXIII/461/2020 Rady Gminy Kobierzyce z dnia 23 października 2020 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru wschodniej części obrębu Małuszów oraz części obrębów Biskupice Podgórne i Tyniec Mały – część B.

Dane w zakresie powierzchni ograniczającej retencję zawarte były również w Rejestrze Przedsiębiorstw Wielkopowierzchniowych, prowadzonym na podstawie przedkładanych przez przedsiębiorców oświadczeń.

(akta kontroli: tom I, str. 480-499)

Wójt wyjaśnił, że Gmina jest gminą wiejską, w związku z czym większość terenów to tereny rolne. Niemniej jednak prowadzone były analizy dotyczące możliwości tworzenia nowych terenów m.in. zielono-błękitnej infrastruktury. Wszelkie analizy w tym zakresie przeprowadzone zostały na etapie opracowywania Diagnozy i Programu.

(akta kontroli: tom II, str. 271-339)

Zgodnie z zaleceniami Programu m.in. działania A3-„Wprowadzania zadrzewień na terenie Gminy⁴³” oraz A4-„Opracowania projektu zadrzewień śródpolnych zgodnie z koncepcją zadrzewień na terenie obrębów Damianowice i Dobkowice oraz jego realizacja⁴⁴”, miały być poprzedzone rozpoznaniem stanu istniejącego zadrzewień na terenie Gminy, co zostało zrealizowane w ramach inwentaryzacji przyrodniczej, odebranej w dniu 31 lipca 2025 r.

(akta kontroli: tom II, str. 99-117, 366-372 plik 67)

Wójt wyjaśnił, że niezależnie od realizacji działania A3 i A4, Gmina sukcesywnie zwiększa liczbę drzew na swoim terenie. Jedną z większych inicjatyw w tym zakresie było obsadzenie blisko 2 ha terenu zlokalizowanego w miejscowości Księginice roślinnością wysoką, teren wzbogaciło około 3 000 roślin w postaci drzew i krzewów. Ponadto wyjaśnił, że realizowane są kolejne inwestycje wzbogacające obszar Gminy o nasadzenia.

(akta kontroli: tom II, str. 271-339)

Niezależnie od realizacji działania A3 i A4 w badanym okresie Gmina w ramach prowadzonych inwestycji nasadziła m.in.:

✓ na działkach 4/23 i 4/26 obręb Magnice, zgodnie z przygotowaną koncepcją zagospodarowania terenu – 1094 rośliny. Przedmiotem zawartych umów było nasadzenie roślin, wraz z późniejszą ich pielęgnacją. Łączny koszt zawartych umów wyniósł 548 048,71 zł. Na ten cel Gmina pozyskała dofinansowanie ze środków Stowarzyszenia Aglomeracji Wrocławskiej w wysokości 240 000,0 zł;

✓ na działce 286/43 i części działki 286/92 obręb Bielany Wrocławskie, zgodnie z opracowaną koncepcją zagospodarowania terenu nasadzono 958 roślin. Wartość umowy wyniosła 110 912,22 zł.

Ponadto w ramach projektu „Zielona Gmina - Młodzi dla klimatu”, placówki oświatowe pozyskały 314 sadzonek wraz z instrukcją prawidłowego ich posadzenia. Sadzonki te zostały posadzone przez przedszkolaków i młodzież szkolną.

(akta kontroli: tom II, str. 10-27, 179-262)

Dodatkowo w dniu 9 września 2025 r. odebrano projekt nasadzeń drzew alejowych dla działek 280/11, część działki 280/49, 280/14, 284/174, 284/175, 284/186, 282/72, 282/56, 282/41 - obręb Bielany Wrocławskie. Według stanu na dzień 30 października 2025 r. w trakcie realizacji były procedury przetargowe na wyłonienie wykonawców tego zadania.

⁴³ Horyzont czasowy dla tego działania określony został na 10 lat.

⁴⁴ Horyzont czasowy dla działania: 5 lat na opracowanie projektu i 10 lat na realizację projektu.

Wójt wyjaśnił, że Gmina jest również w trakcie rozbudowy systemu ciągów pieszo – rowerowych (co jest także wykazane w priorytecie C5 - „Budowa systemu ścieżek rowerowych i pieszych wraz z infrastrukturą towarzyszącą”). W ramach tych działań także realizowane będą nasadzenia drzew. Nasadzenia mają bardzo pozytywny wpływ na środowisko, lecz również zapewniają większy komfort dla rowerzystów. Poprzez system korzeniowy drzewa magazynują wodę opadową i ograniczają spływ powierzchniowy wspierając tym samym małą retencję.

Działania w tym zakresie rozpoczęto np. przy budowie ciągu pieszo – rowerowego na odcinku Tyniec Mały – Żerniki Małe. Zadanie realizowane było w latach 2024 – 2025. W ramach tego zadania nasadzono 62 drzewa. Dodatkowo w dniu 28 kwietnia 2025 r. rozpoczęto inwestycję mającą na celu budowę m.in. ścieżki rowerowej i pieszo-rowerowej pomiędzy miejscowościami Wierzbice i Królikowice. W ramach tego zadania planuje się posadzenie 200 drzew. 1,5 km odcinek obsadzony zostanie drzewami w ilości blisko 200 szt. Również w ramach rozpoczętej w dniu 10 stycznia 2025 r. inwestycji w trybie zaprojektuj i wybuduj, której przedmiotem będzie „Budowa drogi dla rowerów, drogi dla pieszych i rowerów oraz chodnika od miejscowości Małuszów przez Krzyżowice do Żernik Małych”, Gmina planuje nasadzenie 250 drzew⁴⁵.

1.4. Zgodnie z załącznikiem nr 4 do PPSS (poz. 7), JST zobowiązane zostały do wdrożenia działania pn. „Realizacja działań inwestycyjnych w zakresie kształtowania zasobów wodnych poprzez zwiększenie sztucznej retencji”.

W badanym okresie Gmina zrealizowała m.in. następujące inwestycje związane ze zwiększeniem sztucznej retencji:

- a) budowę zbiornika retencyjnego o poj. 64 m³, w ramach rozbudowy zespołu szkolno-przedszkolnego w Wysokiej,
- b) budowę zbiornika retencyjnego o poj. 43 m³ w ramach rozbudowy zespołu szkolno-przedszkolnego w Bielanych Wrocławskich,
- c) budowę niezbędnej infrastruktury wodno – kanalizacyjną i skrzynek retencyjno – rozsączających, w ramach budowy świetlicy wiejskiej w Nowinach.

Badanie ww. inwestycji wykazało, że:

Ad. a) w ramach ww. inwestycji wykonano m.in. zamknięty system odprowadzania wód deszczowych z dachu budynku, drogi dojazdowej/pożarowej i boiska sportowego do kanalizacji deszczowej. W skład systemu wchodziły m.in. betonowe studnie rewizyjne, wpusty drogowe z osadnikiem, koryta betonowe, zbiornik retencyjny oraz separator z wbudowanym osadnikiem, a także kanały z rur tworzywowych PVC-U. W celu opróżniania zbiornika retencyjnego wykonano przepompownię o wydajności 6,0 l/s. Do retencjonowania wód opadowych przyjęto betonowy zbiornik retencyjny o pojemności 64 m³. Koszt budowy zbiornika wyniósł ok. 60 tys. zł. Dla obszaru, na którym realizowana była inwestycja wydane zostało pozwolenie wodnoprawne z dnia 30 grudnia 2020 r. Inwestycję zakończono terminowo.

⁴⁵ Według stanu na dzień 21 listopada 2025 r. inwestycja była w trakcie realizacji.

Ad. b) w ramach zadania wykonano m.in. instalację kanalizacji deszczowej wraz ze zbiornikiem retencyjnym. Zbiornik retencyjny o pojemności 43 m³ służy do gromadzenia wód deszczowych i sukcesywnego odprowadzania ich do instalacji kanalizacji deszczowej. Zbiornik retencyjny złożony jest ze skrzynek o specjalnej konstrukcji. Budowa zbiornika pozwala na okresowe magazynowanie wód deszczowych. Koszt budowy zbiornika – ok. 95 tys. zł. Dla realizacji tego zadania wydane zostało pozwolenie wodnoprawne z dnia 12 listopada 2012 r. Inwestycję zakończono terminowo.

Ad. c) w ramach inwestycji wykonano m.in. instalację kanalizacji deszczowej z systemem skrzynek rozsączających, przebudowano istniejącą sieć wodociągową na terenie działki, zakończoną hydrantem oraz przyłączy wody do budynku. W wyniku realizacji inwestycji odprowadzenie wód opadowych i roztopowych z obiektu następuje poprzez przyłączenie rynien oraz odwodnienia liniowego do koszy rozsączających zlokalizowanych na terenie działki a następnie wskutek infiltracji – do gruntu. Wykonano zbiornik w formie tunelu rozsączającego, z którego woda stopniowo wsiąka w otaczający grunt. Przyjęty system retencjonowania pozwala na całkowite zagospodarowanie wody opadowej w miejscu powstawania opadu oraz na zachowanie naturalnego obiegu wody i tym samym przyczynia się do odnawiania zasobów wód gruntowych. W wyniku realizacji tej inwestycji powstały obszary dla zatrzymywania wody deszczowej, w których deszczówka najpierw jest zbierana, a później dalej rozprowadzana w gruncie. Koszt budowy skrzynek rozsączających wyniósł ok. 10 tys. zł. Inwestycję zakończono w założonym terminie.

(akta kontroli: tom I, str. 3-42, 299)

Wójt wyjaśnił, że nowym pomysłem, który zostanie zastosowany w zakresie zagospodarowania wód opadowych to ogród deszczowy projektowany przy nowym budynku Urzędu Gminy w Kobierzycach. Ogrody deszczowe realizowane będą podczas budowy nowego Urzędu i zapewnią możliwość odprowadzenia wód opadowych z jego terenu.

(akta kontroli: tom II, str. 271-339)

W latach 2021–2025 Gmina przekazała na rzecz Wrocławskiego Związku Spółek Wodnych dotację w wysokości 3,8 mln zł. Środki te przeznaczone zostały na konserwację rowów melioracyjnych, wycinkę krzewów, udroźnienie i włożenie nowych drenaży oraz przepustów jak również konserwację sześciu zbiorników małej retencji. Odbudowa zanikających zbiorników wodnych tj. 16 zbiorników małej retencji została również wskazana jako jedno z rekomendacji w Programie⁴⁶.

(akta kontroli: tom II, str. 300-322, 340-341)

Wójt wyjaśnił, że pozostałe działania mające na celu odbudowę i budowę nowych zbiorników zgodnie z rekomendacją zawartą w Programie, rozpoczną się po opracowaniu szczegółowych badań przyrodniczych w celu weryfikacji zaproponowanej listy zbiorników i określenia szczegółowych działań, dostosowanych do wymagań siedliskowych organizmów wodnych, szczególnie płazów. Należy zaznaczyć, że z uwagi na ograniczone możliwości terenowe

⁴⁶ Na str. 31 w pkt 3.6. ust. 5.

wykonanie nowych zbiorników uzależnione będzie od pozyskania gruntów, na których taka budowa będzie możliwa.

(akta kontroli: tom II, str. 271-339)

1.5. Zgodnie z załącznikiem nr 4 do PPSS (poz. 11), JST zobowiązane zostały do wdrożenia działania pn. „Uwzględnienie tematyki suszy hydrologicznej i hydrogeologicznej w ramach planów zarządzania kryzysowego wszystkich szczebli” z katalogu działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy.

W Gminie Kobierzyce gminny plan zarządzania kryzysowego został wdrożony zarządzeniem Wójta Gminy Kobierzyce z dnia 18 lipca 2018 r. w sprawie wprowadzenia Gminnego Planu Zarządzania Kryzysowego⁴⁷. Problematyka dotycząca postępowania podczas suszy i upałów, zawarta została w dziale II – „Przedsięwzięcia na wypadek sytuacji kryzysowych”, w rozdziale 7 – „Postępowania podczas suszy i upałów – ekstremalne temperatury”⁴⁸. Gminny plan zarządzania kryzysowego został przedłożony do zatwierdzenia Staroście powiatu wrocławskiego, jak również był aktualizowany co dwa lata zgodnie z art. 5 pkt 3 ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym⁴⁹.

Kontrola wykazała, że plany operacyjne Gminy Kobierzyce zawierały m.in. plan działania w zakresie zabezpieczenia wody dla ludności i działalności gospodarczej w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowych w tym suszy i upałów.

(akta kontroli: tom I, str. 45-108)

W badanym okresie ostrzeżenia pogodowe, meteorologiczne oraz hydrologiczne zamieszczano m.in. na stronie internetowej Urzędu w zakładce – zarządzanie kryzysowe⁵⁰.

(akta kontroli: tom II, str. 340-341)

Ponadto w ramach priorytetu C2 Programu, założono „Opracowanie gminnego systemu działań w przypadku występowania zjawisk ekstremalnych”, z 5 letnim horyzontem czasowym na realizację tego zadania.

(akta kontroli: tom II, str. 366-372, plik 67)

Wójt wyjaśnił, że Gmina w ramach Planu Zarządzania Kryzysowego opracowała system działań mający na celu skuteczne reagowanie, minimalizację strat oraz zwiększenie bezpieczeństwa mieszkańców i infrastruktury. Dodatkowo wskazał, że w wyniku podjętych działań Gmina oczekuje na montaż syren, które będą sterowane centralnie przez Państwową Straż Pożarną. Ponadto poinformował, że Gmina posiada 21 lokalizacji własnych syren do ostrzegania ludności przez nadawanie komunikatów dźwiękowych i głosowych, jak również że planowane są szkolenia dla mieszkańców z działania systemu.

(akta kontroli, tom II, str. 271-339)

1.6. Zgodnie z załącznikiem nr 4 do PPSS (poz. 20), JST zobowiązane zostały do wdrożenia działania pn. „Opracowanie i wdrażanie programu edukacyjnego o przyczynach występowania suszy, sposobach jej identyfikowania, obszarach gospodarczych, społecznych i środowiskowych wrażliwych na suszę oraz

⁴⁷ Dalej: zarządzenie z dnia 18 lipca 2018 r.

⁴⁸ Procedura nr 5 – „Postępowanie podczas suszy i upałów – ekstremalne temperatury”.

⁴⁹ Dz.U. z 2023 r. poz. 122 ze zm.

⁵⁰ <https://www.ugk.pl/strona-62> - dostęp na dzień 18 sierpnia 2025 r.

przeciwdziałaniu jej skutkom⁵¹” z katalogu działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy. „Wysoka świadomość ekologiczna mieszkańców i władz gminy” – określona została w Programie w bloku tematycznym D. W ramach realizacji tego zakresu:

- ✓ opracowano „Przewodnik metodologiczny akcji edukacyjnej w szkołach i sołectwach o przyrodzie i funkcji obszarów pilotażowych”⁵² – zadanie wskazane w priorytecie D5. W Przewodniku zawarto również wytyczne dla dorosłych i rolników;
- ✓ opracowano scenariusze zajęć w szkołach pt.: „Czy trzeba oszczędzać wodę”, „Jak zatrzymać wodę? Pomiar czasu przepływu wody w glebie”, „Obieg wody w przyrodzie”⁵³, „Po co nam woda”, „Przyjazny ogród”, „Trawnik to nie tylko trawa”, „Oczyszczanie wody przez filtrowanie”⁵⁴. Scenariusze te są wykorzystywane podczas lekcji w sześciu szkołach podstawowych dla których organem założycielskim jest Gmina Kobierzyce – zadanie wskazane w priorytecie D6;
- ✓ tablice edukacyjne: dla obszarów pilotażowych, w ramach których największy nacisk położony został na treści związane m.in. z: adaptacją i łagodzeniem obserwowanych i spodziewanych niekorzystnych skutków zmian klimatu, retencją zbiornikową oraz retencją na ciekach; „Mała retencja w walce z suszą”; „Rola zadrzewień śródpolnych” - materiały te zamieszczone zostały na stronie internetowej Urzędu Gminy Kobierzyce⁵⁵;
- ✓ broszurę informacyjną „działania praktyczne łagodzące skutki zmian klimatu do realizacji przez mieszkańców”, obejmującą swym zakresem również suszę - materiały te zamieszczone zostały na stronie internetowej Urzędu Gminy Kobierzyce⁵⁶;
- ✓ ulotki: „chronić różnorodność biologiczną w swoim otoczeniu” oraz sposoby gromadzenia deszczówki – materiały te zamieszczone zostały na stronie internetowej Urzędu Gminy Kobierzyce⁵⁷.

(akta kontroli: tom I, str. 354-371, tom II, str. 366-372 plik 64, 67)

Wójt wyjaśnił m.in., że jednym z celów Programu, było wskazanie kierunków działań mających na celu pogłębienie wiedzy w zakresie adaptacji do zmian klimatycznych, w tym zjawisk związanych z suszą. W ramach Programu powstały dokumenty i narzędzia wspierające poszerzenie wiedzy mieszkańców na temat m.in. suszy. I tak opracowano scenariusze zajęć skierowane do szkół, o tematyce związanej z gospodarką wodną (priorytet D6). Dalszy proces realizacji tego działania jest powiązany z działaniem D5 i planowany jest do realizacji w 2026 r. Wyjaśnił, że program edukacyjny obejmuje również dorosłych mieszkańców gminy Kobierzyce, powstały stosowne broszury i ulotki informacyjne (priorytet D5). Wskazał, że działania edukacyjne prowadzone były zgodnie z bieżącymi potrzebami Gminy. Niemniej mając na uwadze horyzont czasowy (5 lat czyli 2022-2027), realizacja priorytetu D5 w postaci stworzenia przewodnika,

⁵¹ Za opracowanie podstaw do działania odpowiadali właściwi Ministrowie i PGW WP. Ostatecznie żadne podstawy programu edukacyjnego nie zostały opracowane.

⁵² Dalej: Przewodnik.

⁵³ W tym poruszające tematykę: rola małej retencji w przyrodzie. Scenariusz zajęć również dla dorosłych.

⁵⁴ W tym poruszające problematykę: rola małej retencji w zatrzymaniu wody.

⁵⁵ <https://www.ugk.pl/ekobierzyce>, dostęp na dzień 21 listopada 2025 r.

⁵⁶ <https://www.ugk.pl/ekobierzyce>, dostęp na dzień 21 listopada 2025 r.

⁵⁷ <https://www.ugk.pl/ekobierzyce>, dostęp na dzień 21 listopada 2025 r.

przewidziana jest na 2026 r. Proces tworzenia poradnika jest również związany z inwentaryzacją przyrodniczą, która została wykonana w lipcu 2025, a jej wyniki mają duży wpływ na kierunek edukacji ekologicznej mieszkańców. Wskazał także, że opracowywana jest nowa strona internetowa, w ramach której wartościowe edukacyjne treści będą łatwo dostępne dla odbiorców (priorytet D7). Zakończenie prac nad tą stroną planowe jest na drugą połowę 2026 r., a obecnie na stronie Gminy Kobierzyce jest zakładka pod nazwą EkoKobierzyce, gdzie umieszczane są informacje wskazane w działaniu D7. W odniesieniu do działania D8 i D10 wyjaśnił, że realizacja tych zadań jest związana z inwentaryzacją przyrodniczą wykonaną w lipcu 2025 r., w związku z czym będą one realizowane w 2026 r.

Ponadto poinformował, że działania mające na celu jak najlepsze dotarcie do grup społecznych takich jak np. rolnicy, prowadzone są także podczas spotkań z mieszkańcami czy zebrań organizowanych przez spółki wodne, poruszane są aspekty dotyczące retencji wodnej, zatrzymaniem wody w gruncie, tworzeniem zadrzewień śródpolnych, zachowaniu naturalnych trenów podmokłych co ma realny wpływ na przeciwdziałanie skutkom suszy. Działania te są zgodne ze wskazaniami Przewodnika.

(akta kontroli: tom II, str. 271-339)

Gmina uczestniczyła również w następujących kampaniach edukacyjno-informacyjnych:

- ✓ „EKO - SZKOŁA” – projekt edukacyjny skierowany do szkół podstawowych z terenu całej Polski (lata 2024-2025). W projekcie tym uczestniczyło ok. 700 uczniów;
- ✓ „Akademia H2O” – projekt edukacyjny Miejskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji we Wrocławiu (lata 2023-2025). W projekcie tym uczestniczyło ok. 2000 uczniów;
- ✓ „Gospodarka wodna w gminie Kobierzyce” – zadanie realizowane przez KPWik (lata 2022-2023), m.in. w zakresie naturalnych metod zapobiegania efektowi suszy. W projekcie uczestniczyło ok. 100 osób;
- ✓ „Woda jako kluczowy element życia i jej znaczenie w różnych dziedzinach nauki” (lata 2024-2025), zadanie realizowane w Szkole Podstawowej w Tyńcu Małym. W projekcie uczestniczyło ok. 120 uczniów. Zakres przedmiotowy tego projektu obejmował m.in.: zrozumienie znaczenia wody w przyrodzie i życiu człowieka. Analiza wody z perspektywy fizyki, chemii, biologii i geografii. Kształtowanie umiejętności pracy w grupie i współpracy między przedmiotowej. Powódzie i susze – przyczyny i skutki. Doskonalenie umiejętności prezentacyjnych i technologicznych poprzez nagranie filmu podsumowującego projekt.

(akta kontroli: tom I, str. 500-528, tom II, str. 366-372 plik 67-77)

1.7. W Regulaminie Organizacyjnym Urzędu z dnia 28 maja 2025 r.⁵⁸, zadania związane z gospodarką wodną/przeciwdziałaniem skutkom suszy przypisane zostały: Referatowi Ochrony Środowiska, Referatowi Inwestycji i Gospodarki Wodnej oraz do stanowiska ds. wojskowych, obrony cywilnej i zarządzania kryzysowego. Taki podział zadań Referatów obowiązywał od 14

⁵⁸ Zarządzenie nr KA.0050.1.137.2025 Wójta Gminy Kobierzyce z dnia 28 maja 2025 r. w sprawie ustanowienia Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Gminy Kobierzyce.

maja 2024 r.⁵⁹. W okresie od 3 września 2010 r.⁶⁰ do 13 maja 2024 r. ww. Referaty połączone były w Referat Inwestycji, Nieruchomości i Środowiska, któremu wskazano do realizacji zadania związane z gospodarką wodną/przeciwdziałaniem skutkom suszy.

W zakresach obowiązków pracowników Referatu/ów oraz w zakresie obowiązku Inspektora ds. wojskowości obrony cywilnej i zarządzania kryzysowego uwzględniono realizację ww. zadań.

(akta kontroli: tom I, str. 109-166, 137-235)

W badanym okresie sześciu pracowników Urzędu uczestniczyło w szkoleniach z zakresu gospodarki wodnej i przeciwdziałaniu skutkom suszy. Zadania dotyczące gospodarki wodnej i przeciwdziałania skutkom suszy nie były zlecane w formie umów zleceń.

(akta kontroli: tom I, str. 204)

1.8. W badanym okresie w Urzędzie nie przeprowadzono kontroli zewnętrznych, wewnętrznych ani nie określono zadań audytowych z zakresu przeciwdziałania skutkom suszy. Do Urzędu nie wpłynęły również skargi i wnioski dotyczące tematyki realizacji działań przeciwdziałania skutkom suszy.

Wójt wyjaśnił, że nadzór nad realizacją zadań prowadzony jest na bieżąco przez pracowników merytorycznych, nadzorowanych przez bezpośredniego przełożonego. Monitorowanie działań z zakresu krótkoterminowego zwłaszcza inwestycyjnego, odbywa się podczas spotkań rad budowy czy cotygodniowych spotkań kierowników na których to spotkaniach omawiane są postępy w realizacji zadań. Na cotygodniowych Spotkaniach Organizacyjnych Kierowników z kierownictwem Urzędu omawiane są realizowane zadania oraz ryzyka związane z ich realizacją.

(akta kontroli: tom I, str. 236-256, 275-293, tom II, str. 271-339)

1.9. W badanym okresie nie dokumentowano prowadzenia identyfikacji i analizy ryzyka w odniesieniu do zadań dotyczących problematyki przeciwdziałania skutkom suszy, co zostało opisane w sekcji stwierdzone nieprawidłowości.

(akta kontroli: tom I, str. 257-274, 294-298, tom II, str. 340-341)

Stwierdzona
nieprawidłowość

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

W Gminie nie dokumentowano identyfikacji i analizy ryzyka dla zadań z zakresu przeciwdziałania skutkom suszy oraz metod ich przeciwdziałania, co NIK uznała za nierzetelne.

Zgodnie z załącznikiem nr 1 do zarządzenia Wójta Gminy Kobierzyce z dnia 8 lipca 2016 r. w sprawie organizacji i zasad funkcjonowania kontroli zarządczej w Urzędzie Gminy Kobierzyce oraz jednostkach organizacyjnych Gminy Kobierzyce⁶¹: Identyfikacja ryzyka polega na ustaleniu ryzyka zagrażającego realizacji poszczególnych celów strategicznych i operacyjnych, oraz pozostałych działań, niestanowiących priorytetów rozwoju Gminy. Przy identyfikacji ryzyka

⁵⁹ Zarządzenie nr KA.0050.1.109.2024 Wójta Gminy Kobierzyce z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie zmiany Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Gminy Kobierzyce.

⁶⁰ Zarządzenie nr KA.0151-0180/2010 Wójta Gminy Kobierzyce z dnia 3 września 2010 r. w sprawie ustanowienia Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Gminy Kobierzyce.

⁶¹ Zmienione zarządzeniem Wójta Kobierzyce z dnia 1 kwietnia 2025 r., dalej: zarządzenie z dnia 16 lipca 2016 r.

należy: 1) identyfikację ryzyka zagrażającego realizacji wyznaczonych na dany rok celów i zadań dokonywać do dnia 31 stycznia każdego roku; 2) w przypadku istotnej zmiany celów i zadań bądź pojawienia się nowych zadań – w szczególności o charakterze projektowym bądź inwestycyjnym – należy dokonać ponownej identyfikacji ryzyka; 3) zidentyfikowane ryzyka poddać analizie mającej na celu określenie prawdopodobieństwa wystąpienia danego ryzyka i możliwych jego skutków; 4) określić akceptowalny poziom ryzyka; 5) dokonać hierarchizacji ryzyka (uporządkować je malejąco według przyznanych ocen); 6) do każdego zidentyfikowanego ryzyka określić rodzaj wymaganej reakcji; 7) określić działania, które należy podjąć w celu zmniejszenia danego ryzyka do akceptowanego poziomu (§ 14 ust. 1). Wyniki dokonanej identyfikacji i oceny ryzyka oraz określenie metody przeciwdziałania ryzyku, kierownicy komórek organizacyjnych oraz gminnych jednostek organizacyjnych dokumentują wypełniając „rejestr ryzyk kluczowych” (§ 18 ust. 3). Odnotowania w rejestrze ryzyk kluczowych wymagają ryzyka poważne, o poziomie istotności 6 lub 9. Pozostałe, przekraczające poziom akceptowalny ryzyka – ryzyka umiarkowane o poziomie istotności 2,3 lub 4– należy poddać planowym metodom ograniczania ich do akceptowalnego poziomu a działania te należy dokumentować w przyjęty w komórce organizacyjnej Urzędu lub gminnej jednostce organizacyjnej sposób” (§ 18 ust. 6).

Wójt wyjaśnił m.in., że w badanym okresie realizowano standardy kontroli zarządczej również w odniesieniu do problematyki przeciwdziałania skutkom suszy, a zjawisko suszy było i jest na bieżąco analizowane pod kątem oceny ryzyka. Ponadto wskazał, że zgodnie z zapisami zarządzenia z dnia 8 lipca 2016 r., pozostałe nie wykazane w rejestrze ryzyk kluczowych – ryzyka umiarkowane – należy poddać planowanym metodom ograniczenia ich do akceptowalnego poziomu a działania te należy dokumentować w przyjęty w komórce organizacyjnej Urzędu sposób. Analizy są przeprowadzane przez kierowników na poziomie merytorycznym, niemniej z analiz tych nie powstają notatki ani dokumenty papierowe, potwierdzając fakt ich wykonania. Wynika to z szerokiego wymiaru interwencji poddawanych rozpatrzeniu, a spisywanie wszystkich analiz, które przeprowadzają pracownicy merytoryczni w przypadku kontroli zarządczej – kierownicy, jest pracochłonne i nie ma wpływu na rzeczywisty proces dokonywania ww. czynność w przeprowadzaniu analizy ryzyka. Ponadto Wójt wyjaśnił, że z uwagi na wysoki stopień zaangażowania w proces zminimalizowania konsekwencji wynikających ze zjawiska suszy, ten rodzaj ryzyka został oceniony jako umiarkowany, niemniej jednak jest na bieżąco monitorowany.

(akta kontroli: tom I, str. 236-256, 275-293, tom II, str. 271-339)

Najwyższa Izba Kontroli wskazuje, że wszystkie czynności związane z identyfikacją i analizą ryzyka winny być dokumentowane, szczególnie w odniesieniu do czynności wykonywanych w ramach § 14 ust. 1 pkt 3-7 zarządzenia z dnia 16 lipca 2016 r. Obowiązek dokumentowania ograniczania ryzyk umiarkowanych do akceptowalnego poziomu wynika również z § 18 ust. 6 przywołanego zarządzenia.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące uwagi i wnioski:

Uwagi	Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag.
Wnioski	Zapewnienie dokumentowania identyfikacji i analizy ryzyk.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w postaci elektronicznej z użyciem kwalifikowanych podpisów elektronicznych.

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń	Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje <i>prawo zgłoszenia</i> na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK we Wrocławiu. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.
Obowiązek poinformowania NIK o sposobie wykonania wniosku	Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań. W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Wrocław, dnia 16 grudnia 2025 r.

Kontroler

Violetta Matuszewska-Potempska

Doradca ekonomiczny

Najwyższa Izba Kontroli

Delegatura we Wrocławiu

Dyrektor

Radosław Kujawiński

/podpisano elektronicznie/

/podpisano elektronicznie/